

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการปลูกพืชของเกษตรกรในอดีตเป็นการปลูกพืชเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือน โดยปลูกตามความต้องการของตนเองเป็นส่วนใหญ่ เกษตรกรจะปลูกแค่เพียงพอกับความต้องการ หากเหลือก็ จะนำไปแจกจ่ายให้กับญาติพี่น้อง เป็นการเกษตรที่มุ่งเน้นแบบพออยู่ พอกิน ต่อมา เหตุผลและความมุ่งหวังของเกษตรกรเปลี่ยนไป เนื่องจากสังคมและวิถีชีวิตเปลี่ยน ไปเพราะ ประชากรเพิ่มมากขึ้น ความต้องการอาหารก็เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ การเพาะปลูกเพื่อการบริโภค จึงเปลี่ยนมาเป็นการปลูกเพื่อจำหน่าย จึงมีการเปลี่ยนวิธีการหลาย ๆ แนวทาง เพื่อเพิ่มผลผลิต เช่น การขยายพื้นที่ปลูก จะสังเกตได้ว่าในปัจจุบันการปลูกพืชจะนิยมใช้ปุ๋ยเคมีในปริมาณมาก และใช้สารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืชกันอย่างแพร่หลาย โดยไม่คำนึงถึงปัญหาด้านระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม

จากแนวทางและวิธีการดังกล่าว จึงนำที่จะทำให้เพิ่มผลผลิต ได้มากขึ้นตามความ มุ่งหวังเพราะ การที่เพิ่มปัจจัยการผลิตแล้วปริมาณผลผลิตควร จะเพิ่มมากขึ้นไปด้วย แต่ปัจจัย การผลิตมีอยู่อย่างจำกัด ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้ เนื่องจาก ในความเป็นจริงแล้ว เกษตรกรยังประสบปัญหาหลาย ๆ ประการ ซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านปัจจัยการผลิต ขาดปัจจัยการผลิต ของเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดหา ปัจจัยการผลิตต่างๆ ได้เพียงพอกับความต้องการหรือไม่สามารถจัดหาได้
2. ด้านต้นทุนการผลิต ต้นทุนสูงในสภาพเศรษฐกิจปัจจุบัน ราคาวัสดุอุปกรณ์การ เกษตรราคาแพงขึ้น โดยเฉพาะสารเคมีการเกษตร ซึ่งทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นตามไปด้วย
3. ด้านการตลาดและคุณภาพผลผลิต ปัญหาด้านการตลาดและคุณภาพ ผลผลิตทางการ เกษตรส่วนใหญ่มีราคาไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ปริมาณผลผลิต หรือพ่อค้าคนกลาง จึง ไม่สามารถสร้างความมั่นคงทางการตลาดได้ อีกทั้งปัญหาด้านคุณภาพ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ ราคาตกต่ำ

4. แหล่งความรู้ ขาดแหล่งความรู้ข้อมูลข่าวสาร การขาดนวัตกรรมใหม่ หรือข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้ขาดการวางแผนในการปลูกพืช หรือปลูกพืชโดยไม่คำนึงถึงความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น เรื่องราคา เรื่องการตลาด รวมถึงปัญหาการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างสิ้นเปลือง และไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. ปัญหา คือปัญหาด้านภัยธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถแก้ไขหรือควบคุมได้ในการปลูกพืช แต่สามารถป้องกันได้ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจที่จะหลีกเลี่ยง หรือป้องกันในเรื่องนี้ เพราะถือว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้

ดังนั้น การส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญาของภาคเอกชน จึงถือว่าเป็นทางเลือกของเกษตรกรที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้น้อยลงได้ และในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดสุโขทัย ซึ่งถือได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญาแหล่งใหญ่แหล่งหนึ่งของภาคเอกชน ซึ่งมีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 654 ราย คิดเป็นพื้นที่ปลูกทั้งหมด 687 ไร่ ในการศึกษารั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึงสภาพ ทวีไปของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกษตรกรได้รับจากการเข้าร่วมโครงการของบริษัท รวมถึงต้นทุนและผลตอบแทนที่เกษตรกรได้รับจากการปลูก มะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบพันธสัญญาของภาคเอกชน เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยที่ได้รับมาเป็นข้อมูล ในการปรับปรุงเพื่อพัฒนาการส่งเสริมการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวเกษตรกรและบริษัทในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรหลังจากได้รับการส่งเสริมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญากับภาคเอกชน
2. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรค ของเกษตรกรจากการเข้าร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญากับภาคเอกชนของเกษตรกร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ผลของการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นเพื่อให้เกษตรกรสามารถได้รับผลประโยชน์สูงสุดในด้านเศรษฐกิจและสังคม สามารถนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในงานส่งเสริมของภาคเอกชนกับพืชอื่น ๆ ที่มีลักษณะการปลูก และปัจจัยการผลิตที่คล้ายคลึงกันต่อไป

นิยามศัพท์

ผลประโยชน์ หมายถึง สิ่งที่เกษตรกรได้รับจากการเข้าร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น กับบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประกอบด้วย

- **ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ** ได้แก่ รายได้ที่ได้รับจากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น การได้รับสินเชื่อและปัจจัยการผลิตจากโครงการ และตลาดจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา กับบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด

- **ผลประโยชน์ทางสังคม** ได้แก่ การได้รับข่าวสาร การเข้ารับการฝึกอบรม และการติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกรหรือระหว่างเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของบริษัทฯ อันเป็นผลประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับเนื่องจากการเข้าร่วมโครงการกับบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญา (Contract farming) กับบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย

เจ้าหน้าที่ส่งเสริม หมายถึง พนักงานส่งเสริมของบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด

หัวหน้าสาย หมายถึง หัวหน้ากลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

รายได้รวมจากจำหน่ายผลผลิต หมายถึง รายได้ทั้งหมดที่ได้รับจากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น โดยไม่หักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ออก

เงินทุน หมายถึง เงินทุนทั้งหมดของเกษตรกรทั้งที่เป็นของเกษตรกรเองและที่กู้ยืมเงินมาจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ที่ใช้ในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น

ผลตอบแทน หมายถึง กำไรสุทธิที่เกษตรกรได้จากการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นในหนึ่งฤดูกาลปลูก

ต้นทุน หมายถึง ต้นทุนทั้งหมดของเกษตรกร รวมทั้งต้นทุนผันแปรและต้นทุนคงที่ที่ใช้ในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นแบบมีพันธสัญญากับบริษัทฯ ในหนึ่งรอบการปลูก ต้นทุนผันแปรประกอบด้วย ค่าปุ๋ย ค่ายา ค่าสารเคมี ค่าเตรียมเตรียมแปลงปลูก ค่าแรงงาน ต้นทุนคงที่ ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน เป็นต้น

ประสบการณ์ในการปลูกพืช หมายถึง จำนวนปีที่เกษตรกรทำการปลูกในการปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นของเกษตรกร

ภาคเอกชน หมายถึง บริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด

การทำสัญญาร่วมกัน หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่นและบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด ได้ตกลงทำร่วมกันภายใต้เงื่อนไขของระบบตลาดข้อตกลง

แรงงานในแปลง หมายถึง บุคลากรทั้งหมดที่ทำงานในแปลงปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น และมีหน้าที่ร่วมกันในการผลิตผลผลิต รวมถึงแรงงานจ้างด้วย

ระบบตลาดข้อตกลง หมายถึง การดำเนินงานที่มีการตกลงระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกมะเขือม่วงญี่ปุ่น กับบริษัท สันติภาพเทรดดิ้ง จำกัด ตามเงื่อนไขและกฎเกณฑ์ที่จะปฏิบัติต่อกัน ได้แก่ การทำสัญญาข้อตกลงการผลิตจำนวนผลผลิตของมะเขือม่วงญี่ปุ่น การให้ผลตอบแทนที่แน่นอน และการปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน